

Remissvar över betänkandet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap SOU 2026:4

Sammanfattning

Vellinge kommun tillstyrker i huvudsak utredningens förslag att stärka och tydliggöra rektors pedagogiska ledarskap genom ändringar i skollagen. Kommunen delar bedömningen att en tydligare definition av det pedagogiska ledarskapet, tillsammans med klargjorda ansvarsförhållanden, behörighetskrav och mandat, kan bidra till ökad kvalitet och likvärdighet i utbildningsverksamheten.

Vellinge kommun ser vidare att flera av förslagen kan medföra organisatoriska och ekonomiska konsekvenser för huvudmännen, exempelvis i form av ökade behov av lednings- och stödfunktioner. Dessa konsekvenser behöver beaktas för att reformerna ska vara genomförbara i praktiken, särskilt för huvudmän med begränsade resurser.

När det gäller utbildning och behörighetskrav för rektorer och skolchefer är kommunen i huvudsak positiv, men ställer sig kritisk till förslag som riskerar att försvåra rektorsförsörjningen eller begränsa möjligheterna till en successiv och hållbar kompetensutveckling via uppdrag som biträdande rektor. Kommunen betonar vikten av att utbildningssystemet utformas så att det stärker professionens kvalitet, attraktivitet och långsiktiga försörjning.

Sammanfattningsvis bedömer Vellinge kommun att utredningens inriktning är ändamålsenlig, men för att uppnå avsett syfte och undvika oavsiktliga konsekvenser för såväl rektorer som huvudmän och skolorganisationen i stort behövs det ett förtydligande kring finansieringen av reformen.

Inledning

Nedan redovisas Vellinge kommuns svar på remissen utifrån de presenterade förslagen. Förslagen har beretts i dialog med kommunens samtliga rektorer och biträdande rektorer, som har getts möjlighet att lämna synpunkter på respektive

förslag. Därefter har utbildningsavdelningen och utbildningsnämnden behandlat och fastställt kommunens remissvar.

Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen (avsnitt 7.1.1)

Vellinge kommun tillstyrker förslaget om att definiera begreppet pedagogiskt ledarskap i skollagen. Då begreppet pedagogiskt ledarskap förekommer i övriga förslag till skollagsändring är det av vikt att det definieras.

Genom att begreppet definieras tydliggörs fokus på rektorns kärnuppdrag, vilket kommunen ser positivt på. Samtidigt bedöms förslaget ge huvudmannen fortsatt utrymme att ta ansvar för övergripande styrning och resursfördelning samt att, utifrån lokala förhållanden och behov, säkerställa förutsättningar för rektorns pedagogiska ledarskap.

Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet (avsnitt 7.1.2)

Vellinge kommun tillstyrker förslaget och vill lyfta följande synpunkter.

Kommunen delar utredningens bedömning att rektorns ansvarsområde inte bör vara mer omfattande än att rektorn ges reella förutsättningar att utöva sitt pedagogiska ledarskap. Kommunen betraktar förslaget som en viktig principiell inriktning för att säkerställa kvaliteten i skolledningen.

Kommunen bedömer samtidigt att förslaget, ger nödvändigt utrymme för huvudmannen att även fortsättningsvis ansvara för övergripande styrning, resursfördelning och organisering av verksamheten. Detta möjliggör att rektorsansvarets omfattning kan anpassas utifrån lokala förhållanden och behov i syfte att säkerställa förutsättningar för rektorns pedagogiska ledarskap.

Kommunen ser däremot en risk för vissa utmaningar, bland annat i form av ökade kostnader för ledningsstöd. Dessa kostnader kan uppstå antingen inom skolans befintliga budgetramar eller på huvudmannanivå genom behov av utökade stödfunktioner. I de fall där ett rektorsområde behöver delas kan även praktiska och organisatoriska utmaningar uppstå, exempelvis när två rektorsområden ska dela lokaler och skolområde. Sådana förändringar är resurskrävande och medför ökade kostnader, vilket behöver beaktas i det fortsatta arbetet.

Rektorn ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet (avsnitt 7.1.3)

Vellinge kommun tillstyrker förslaget och lämnar följande synpunkter.

Kommunen ser positivt på utredningens förslag att tydliggöra huvudmannens ansvar för att säkerställa förutsättningar för rektorns pedagogiska ledarskap och att skolchefens roll i detta ansvar tydliggörs. Kommunen bedömer även att förslaget lämnar fortsatt utrymme för lokala bedömningar av hur förutsättningarna bäst säkerställs.

Förslaget förutsätter dock att varje huvudman har tillräcklig kapacitet och resurser för att möta de ställda kraven. Mindre kommuner samt enskilda huvudmän kan ha begränsade administrativa resurser, färre stödfunktioner och ett mindre antal skolchefer med nödvändig utbildning och erfarenhet. Detta riskerar att leda till olikvärdiga förutsättningar för rektorer, beroende på huvudmannens organisatoriska och resursmässiga förutsättningar.

Enligt förslaget ska skolchefen följa upp att rektor ges tillräckliga förutsättningar för sitt pedagogiska ledarskap. I avsnitt 7.1.12 föreslås införandet av en statlig befattningsutbildning för skolchefer, vilket Vellinge kommun ser positivt på. Mot bakgrund av skolchefens ansvar för uppföljning av rektors förutsättningar är det avgörande att skolchefen har relevant kunskap och adekvat utbildning. Vellinge kommun anser därför att den statliga befattningsutbildningen för skolchefer bör vara obligatorisk.

Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen (avsnitt 7.1.4)

Vellinge kommun tillstyrker förslaget.

Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet (avsnitt 7.1.5)

Vellinge kommun instämmer delvis i förslaget. Kommunen ser positivt på intentionen att stärka rektors pedagogiska ledarskap, där en central och avgörande del är att ha god inblick i organisationen, ingående kännedom om verksamhetens undervisningsutmaningar samt förståelse för barns och elevers behov. Vellinge kommun delar även uppfattningen att ett undervisningsnära pedagogiskt ledarskap förutsätter närvaro i verksamhetens kärnprocesser och inte kan utövas på distans.

Samtidigt finns det en risk att den aktuella formuleringen skapar en otydlighet avseende ansvarsfördelning. Detta kan i förlängningen leda till en mer restriktiv användning av biträdande rektorer, vilket riskerar att försämra rektors

förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet. Det finns därför behov av ett förtydligande kring vilka uppgifter som kan delegeras samt vilka kombinationer av delegerade uppgifter som ändå kan uppfattas som ett samlat helhetsansvar.

I dagsläget är det inte ovanligt att en biträdande rektor har ansvar för ett arbetslag, vilket bidrar till tydlighet för medarbetarna kring vem som är närmaste chef och primär kontaktperson. I ett mer distribuerat ledarskap finns en risk för otydlighet avseende ansvarsfördelning, vilket kan skapa osäkerhet kring vem som hanterar olika frågor.

Sammanfattningsvis är Vellinge kommun positiv till att stärka rektors pedagogiska ledarskap, men menar att detta bör ses som en del av den interna organisation som rektor ansvarar för och disponerar. Kommunen efterfrågar därför en formulering som tydligare betonar rektors pedagogiska insikt i den egna verksamheten och dess pedagogiska processer.

Nya behörighetskrav för rektorer (avsnitt 7.1.7)

Vellinge kommun tillstyrker förslaget. Vi hade även gärna sett att, förutom krav på lärarexamen, även ha varit verksam i yrket.

Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat (avsnitt 7.1.8)

Vellinge kommun tillstyrker förslaget.

Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter (avsnitt 7.1.9)

Vellinge kommun ställer sig kritiskt till delar av förslaget. Kommunen anser att det bör omformuleras så att rektorer ges företräde vid antagning till den statliga befattningsutbildningen. Samtidigt ser kommunen positivt på att en särskild utbildning för biträdande rektorer inrättas. Däremot bör biträdande rektorer inte uteslutas från rektorsprogrammet. Det bör även tydliggöras hur en biträdande rektor kan tillgodoräkna sig poäng från en utbildning för biträdande rektorer vid ett senare deltagande i rektorsprogrammet.

Skälen till att Vellinge kommun motsätter sig förslaget är följande:

- För personer som är nya i yrket och som vill tillträda en tjänst som rektor innebär förslaget att de förväntas tillträda en rektorstjänst utan vare sig erforderlig utbildning eller erfarenhet. Rektorsuppdraget är, vilket framgår i flera delar av utredningen, ett komplext och mycket

ansvarsfullt uppdrag. Att samtidigt bära det yttersta ansvaret för verksamheten och under tre år genomföra en omfattande utbildning riskerar att bli en alltför betungande kombination, vilket många rektorer även kan vittna om idag. Den nuvarande ordningen, där utbildningen kan genomföras under tiden man innehar en tjänst som biträdande rektor, skapar bättre förutsättningar. Det möjliggör både successivt ansvarstagande och tillämpning av nyvunna kunskaper i verksamheten innan den första rektorstjänsten påbörjas.

- I utredningens avsnitt 7.1.6 uppmärksammas utmaningar kopplade till rektorsförsörjningen inom utbildningsområdet. Vellinge kommun bedömer att det aktuella förslaget riskerar att få motsatt effekt, genom att det kan försvåra rekryteringen av nya rektorer när man inte har möjlighet att lära sig yrket och att få utbildning innan man antar en rektorstjänst.
- En av utredningens utgångspunkter är att rektorer, enligt förslag 7.1.5, inte ska kunna delegera det pedagogiska ledarskapet i sin helhet och att biträdande rektorer därför inte bedöms ha behov av en fullständig och lång utbildning. Eftersom förslaget inte tydliggör vilka delar av uppdraget som kan eller inte kan delegeras, finns en risk för att ansvarsområdena för biträdande rektorer kommer att variera i hög grad. Detta försvårar utformningen av en likvärdig utbildning för biträdande rektorer. Mot denna bakgrund anser Vellinge kommun att det även fortsättningsvis bör vara möjligt för biträdande rektorer att delta i den statliga befattningsutbildningen för rektorer, samtidigt som en särskild utbildning för biträdande rektorer kan utgöra ett alternativ.

En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef (avsnitt 7.1.11)

Vellinge kommun tillstyrker förslaget.

Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas (7.1.12)

Vellinge tillstyrker förslagen, men med några synpunkter. Det är positivt att ställa krav på högskoleexamen, men kommunen anser att det bör begränsas till utbildningsområdet. Vi är också positiva till en statlig befattningsutbildning, men anser att den bör vara obligatorisk och med krav om godkänt resultat samt en tidsram för när utbildningen ska vara genomförd.